

REGERINGEN

Regeringsbeslut

IV:2

2014-01-09

S2014/187/PBB (delvis)

Socialdepartementet

Boverket

Box 534

371 23 Karlskrona

Uppdrag att utreda en expertfunktion för byggsador

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Boverket att lämna förslag huruvida en expertfunktion för byggsador bör inrättas, och i så fall i vilken form.

Om Boverket kommer fram till att en expertfunktion bör inrättas, ska Boverket föreslå:

- vilken organisatorisk form som expertfunktionen bör ges
- vad som ska kunna bli föremål för expertfunktionens behandling
- vad som ska utlösa ett agerande från expertfunktionen
- hur expertfunktionens arbete ska återföras till byggsektorn
- hur expertfunktionens arbete ska utvärderas, samt
- hur expertfunktionens arbete ska finansieras.

Vid behov ska Boverket lämna förslag på ändringar i lag eller förordning.

Boverket får för uppdragets genomförande använda 500 000 kronor under 2014. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, anslagsposten 1 Bostadspol. utv. – del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har och ska ske senast den 1 december 2014. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 27 mars 2015. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 juni 2014 och hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Uppdraget ska genomföras efter samråd med Statens geotekniska institut (SGI), Statskontoret, Statens Haverikommission (SHK) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Ärendet

Under vintern 2009 – 2010 inträffade ett stort antal takras i Sverige med omfattande materiella skador som följd. Takrasen fick stor uppmärksamhet och ledde till oro hos många. Boverket fick våren 2010 i uppdrag av regeringen att dels klargöra orsakerna, dels föreslå åtgärder som leder till att sådana ras kan undvikas.

I rapporten Erfarenheter från takras i Sverige vintrarna 2009/10 och 2010/11. En slutredovisning av Boverkets regeringsuppdrag M2010/2276/H föreslår Boverket att en permanent expertgrupp inrättas för att analysera och initiera utredningar och undersökningar rörande inrapporterade skador i byggnader. Expertgruppen ska kunna utreda om det handlar om generella problem och hur de bör och kan lösas.

En liknande åtgärd har föreslagits av Statens geotekniska institut (SGI). I rapporten Effektivare markbyggnad – Förslag till Handlingsplan 2013-2016. Uppdrag enligt SGI:s regleringsbrev 2012 föreslår SGI att en oberoende markbyggnadskommission ska inrättas för att granska byggprojekt med uppseendeväckande fördyringar, fatala fel eller andra uppmärksammade omständigheter. Markkommissionens granskning och dokumentation föreslås kunna återföras till byggsektorn genom en särskild lärandeprocess.

Både Boverket och SGI pekar på behovet av att fel och brister i byggandet uppmärksammas och analyseras, och att kunskaperna om brister i konstruktion eller utförande återförs till byggbranschen för att förebygga framtida skador och för att höja kvaliteten på byggnadsbeståndet i Sverige. Båda myndigheterna har lämnat förslag som innebär att en permanent funktion inrättas med uppdrag att genomföra sådana analyser och sprida sådan kunskap.

Regeringen bedömer att Boverkets och SGI:s förslag att inrätta någon form av expertfunktion är välmotiverade, men behöver konkretiseras innan regeringen kan ta ställning. Det saknas anledning att separera skador i byggnader som har sitt ursprung i geotekniska förhållanden från andra skador, vilket gör att en fördjupad analys bör ske samlat med båda myndigheternas förslag som grund. Med anledning av Boverkets bredare ordinarie uppdrag inom byggnad, är det naturligt att Boverket ges uppdraget att utreda frågan om expertfunktion.

Närmare om uppdraget

Den övergripande frågan är om en expertfunktion för byggsador bör inrättas. Boverket har uttryckt detta i ovan nämnda rapport. Boverket ska inom ramen för detta uppdrag inledningsvis utveckla skälen till detta. Om Boverket kommer fram till samma slutsats nu som i rapporten, ska nedanstående frågor behandlas.

Boverket ska lämna förslag som uppfyller syftet att återföra kunskaper från byggnader som i olika avseenden uppvisar brister, dels till relevanta aktörer inom byggbranschen, dels till de myndigheter som beslutar om och tillämpar de regler som styr byggandet.

Vilken organisatorisk form ska väljas?

Boverket har inom ramen för sin instruktion uppdrag som handlar om tillsyn, uppsikt, vägledning och kunskapsöverföring. Det finns ändå skäl att utreda förutsättningarna för en permanent, eventuellt fristående, expertfunktion med särskilda befogenheter. Boverkets förslag från 2011 beskriver en permanent arbetsgrupp med deltagande från myndigheter, medan SGI beskriver en oberoende funktion organiserad av SGI. Såväl placering som sammansättning behöver övervägas ytterligare. Funktionens ställning gentemot privata aktörer, branschintressen, andra myndigheter och institutioner behöver utredas. För funktionens trovärdighet är det viktigt att inte lojalitetskonflikter uppstår, eller kan misstänkas. Boverket ska göra en bedömning av lämpligheten i olika organisatoriska alternativ. Motiven för den organisatoriska form som Boverket finner mest lämplig ska tydligt redovisas.

Vad ska kunna bli föremål för expertfunktionens behandling?

Utgångspunkten bör vara att det är byggnader, inte byggnadsverk i form av anläggningar, och händelser där en fördjupad studie kan antas ge kunskaper för framtida projekt, som ska vara föremål för expertfunktionens utredningar och eventuella ställningstaganden. Det behöver också klargöras om det finns behov av att avgränsa expertfunktionens arbete gentemot befintliga myndigheters ordinarie tillsyn över byggande, miljö och arbetsmiljö, samt i särskilda fall gentemot Statens Haverikommissionens uppdrag.

Vad ska utlösa ett agerande från expertfunktionen?

Boverkets och SGI:s förslag tycks båda utgå från att brister på något sätt rapporteras in, och att ett arbete bara kan påbörjas med en sådan rapport som grund. I Boverkets uppdrag ingår att överväga om ett krav kring rapportförfarande bör ställas, eller om expertfunktionen bör ha möjlighet – och kanske även skyldighet – att agera på eget initiativ. Det ska ingå i övervägandena i vilken utsträckning enskilda ska kunna vända sig till expertfunktionen. Boverket ska också överväga om regeringen, eller någon annan institution eller myndighet, ska kunna rikta uppdrag

till expertfunktionen. Funktionens status gentemot andra myndigheter och regelverk behöver vidare övervägas.

Hur ska expertfunktionens arbete återföras till byggsektorn?

Huvudsyftet med expertfunktionens arbete är att återföra kunskap till byggsektorn, så att påträffade brister i byggnader kan undvikas i framtiden. Därigenom höjs kvaliteten på det som byggs och kostnader för byggande och förvaltning torde minska. I uppdraget ska det klarläggas i vilken form expertfunktionen bör presentera sina slutsatser och om det finns anledning att i något avseende reglera detta.

Behövs det ändringar i lag eller förordning för att expertfunktionen ska kunna utföra sitt arbete?

Regeringen förutsätter att expertfunktionens arbete kommer att inkludera fältstudier i kombination med intervjuer och studier av dokument. För att arbetet ska kunna utföras effektivt kan det vara nödvändigt att få tillträde till fastigheter och byggnader utan ägarens medgivande. Detta kan aktualisera regler om ersättning till dem som utsätts för sådana intrång. Det kan också vara aktuellt att ta del av handlingar som skyddas av sekretess, liksom handlingar som inte ska behöva bli offentliga hos expertfunktionen. Behovet av särskilda regler för att stödja expertfunktionens arbete utan att det går ut över integriteten hos enskilda behöver utredas. Konsekvenserna av förslagen bör belysas ingående liksom konsekvenserna av andra tänkbara alternativ.

Hur ska expertfunktionens arbete utvärderas?

Det bör finnas ett etablerat sätt att följa upp vilken faktisk effekt som uppstår på byggandet i Sverige av att en expertfunktion inrättas. Ett förslag till vilken löpande uppföljning och utvärdering som bör ske, ingår i Boverkets uppdrag.

Hur ska expertfunktionen finansieras?

Boverket ska föreslå en budget och en finansiering av expertfunktionen som är avpassad efter svaren på de tidigare frågorna. Det ska särskilt framgå vilka kostnader som är permanenta, och vilka som kan förväntas variera beroende på händelser i omvärlden.

På regeringens vägnar

Stefan Attefall

Lars Arell

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/L1

Försvarsdepartementet/SSK

Försvarsdepartementet/MFÖ

Finansdepartementet/BA

Finansdepartementet/KSÄ

Miljödepartementet/KE

Näringsdepartementet/E

Näringsdepartementet/MK

Näringsdepartementet/TE

Kulturdepartementet/KA

Kammarkollegiet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Statens geotekniska institut (SGI)

Statens Haverikommission (SHK)

Statskontoret